

Општенародни отпор агресији Северноатлантског пакта на Савезну Републику Југославију

УДК: 355.013.4:327.51[(1-15:497.1)

Драгољуб Ојданић, генерал армије

Пре него што пређем на тему Симпозијума, а с обзиром на то да сам дуго, у драматичним тренуцима политичких превирања на тлу претходне Југославије, службовао на Косову и Метохији, покушаћу да одговорим на једно суштинско питање: *ко – Срби или Албанци – има прече историјско право на Косово и Метохију?* У вези с тим, навешћу неке необориве историјске чињенице:

1) У време досељавања Словена на Косово и Метохију нека арбанашка племена су живела на подручју садашње Албаније. Албанци су, према неким њиховим „историјским тумачењима“, наследници племена Дардана које је, касније, као полуроманизовано становништво утопљено у византијски народ.

2) За време српских владара, арбанашка племена, у односу на Србе и остале народе, нису била ничим дискриминисана. То потврђује и податак који наводи академик Димитрије Урошевић да је титула цара Душана гласила: „Цар Срба, Грка, Бугара и Арбанаса“. У истом извору се наводи да су Албанци, као и Срби, били присутни при проглашењу првог, односно другог дела Законика цара Душана.

3) Барски бискуп Бици, по папином налогу, обишао је 1610. године Косово и Метохију јер су већ тада на тим подручјима живели малобројни католици (Хрвати), који су били рудари или трговци. Он је, бавећи се питањем који све народи живе на Косову и Метохији, навео све сем Албанаца, јер их тада ту и није нашао. Наиме, они су живели у планинским деловима изнад Косова и Метохије (Проклетје и подручје западно од њих).

4) Нема никаквих података да су Арбанаси или Арнаути, како их је наш народ називао, било у којем погледу експлоатисани за време владавине српских владара, што потврђује наведени податак у вези с царем Душаном.

5) У турским дефтерима, односно државним књигама пописа живља које је живело на подручјима на којима су владали Турци, наводи се да

* Изабрани текстови са Симпозијума о теми *Универзитети и научници Србије у свенародном отаџбинском рату март–јули 1999*, одржаном у Београду 21. марта 2000. године.

су Срби живели у областима које и сада њима припадају, док се Арбанаси, односно Албанци, и не помињу.

6) За време српске владавине на простору садашње Албаније између Срба и Арбанаса није било сукоба изузев између велможа и себра, али су то били класни, а не национални сукоби.

7) До сукоба између Срба и Арнаута на подручју Турске царевине (у областима које су они освојили око 1450. године) дошло је до масовног преласка Арбанаса у ислам. Тиме су они стицали одређене имовинске и политичке привилегије на рачун српског живља. Будући да су служили у турској војсци, један од задатака им је био држање у покорности српске раје. Заузврат, од турских главара добијали су разне бенефиције, па тако и право да им Срби буду слуге. Сукоби између Срба и Арбанаса отпочели су, дакле, тек од половине 15. века, када су у њихове пределе дошли Турци и Арбанаси примили ислам.

8) За положај Срба на Косову и Метохији важно је да су основни узроци њиховог неспоразума с Албанцима настали тек по успостављању турске власти. Срби су били раја, а експлоатисали су их и Турци и Албанци, који су били у служби Турака. Најжешћи сукоби су имали за последицу почетак сеоба Срба са Косова и Метохије. Прва велика сеоба Срба, под Арсенијем Чарнојевићем III, догодила се 1690. године. До ње је дошло због тога што су Аустријанци, после одбијања турске опсаде Беча 1688. године, наставили с прогоном Турака, а придружили су им се и Срби у нади да ће се ослободити од турске власти. Међутим, Аустрија се повукла јер је изгубила тај рат. Истовремено, због страха од репресалија, више од 100.000 Срба иселило се с Косова и Метохије пут Војводине, односно Мађарске, тадашње Угарске. На њихова места, у питоме косовске пределе, населили су се Арбанаси, које су ту довеле турске власти у знак признања за учешће у борби против Аустријанаца и Срба.

9) До друге велике сеобе Срба са Косова дошло је 1737. године. Аустријанци су поново напали Турке, а Срби су били на страни Аустрије, која им је обећала слободу ако Турци буду протерани са Балкана. Као и у претходном случају, Арбанаси су се борили на страни Турака. Будући да ратна срећа ни тада није послужила Аустријанце, они су се поново повукли, а за њима десетине хиљада Срба с Косова и Метохије, под вођством патријарха Арсенија IV Јовановића Шакабанде. Поновила се ранија ситуација, Срби су се повлачили у страху од освете, а подручје Косова и Метохије турске власти су насељавале арбанашким живљем.

10) Арбанаси су и после насељавања на Косово и Метохију остали у служби Турака. Из бројних писама српских конзула из Приштине и Призрена види се да је положај Срба под Арбанасима био тежи него под Турцима, јер су многи од турских власти тражили заштиту од арбанашког терора.

11) Иако су били привилеговани код турске власти, Арбанаси су желели да буду самостални. Због тога су, 1878. године, у Призрену основали Прву призренску лигу. То је, у ствари, био проглас арбанашких

ага и бегова који су желели да се ослободе од турске власти. Али, ни у једном од два програма те лиге ништа се није говорило о судбини Срба на Косову и Метохији, што значи да би остали у ропству и у случају да су Арбанаси добили самосталност. Међутим, Турци су уништили Призренску лигу и нису дозволили Арбанасима да се ослободе, али су их задржали у својим службама – жандармерији и башибозуку.

Значајна је чињеница да Арбанаси никада нису владали Косовом и Метохијом, већ су само службовали у турским јединицама и у полицији, тј. учествовали су у вршењу турске власти као службеници. Осим тога, Косово и Метохија за време турске власти нису били никакво јединствено административно подручје (чак ни турско), јер је то подручје било подељено на пашалуке, вилајете и ејалете, на чијем су челу били Турци.

12) Трећа сеоба Срба са Косова и Метохије уследила је после Берлинског конгреса, 1878. године, када су европске силе признале Србима резултате њиховог рата против Турака 1876. године и дозволиле им да се населе у подручја јужно од Ниша, Јабланице, Прокупља и Куршумлије. На тим подручјима је било много Арбанаса који су се повукли на Косово и Метохију, одакле су, по трећи пут, истерали бројне Србе.

13) Иако је краљ Петар I Карађорђевић понудио косовским Арбанасима заједничку борбу против Турака у Првом балканском рату, они су позив прво прихватили, а онда су обећање изневерили и злоупотребили велике количине оружја које им је српска страна дала у нади да ће испунити обећање. Наиме, само Приштину је бранило неколико хиљада Арбанаса, који су користили и српско оружје дотурено ради заједничке борбе против Турака.

14) После победе савезника у Првом балканском рату, на Лондонској конференцији, 1913. године, признато је право Срба на Косово и Метохију (Црној Гори су додељене општине Исток, Пећ и Ђаковица). Граница Србије је на Космету и Метохији повучена према подацима које су амбасадори учесници те конференције нашли у турским дефтерима. Тада су Косово и Метохија поново ушли у састав Србије.

15) За време Првог светског рата, током повлачења српске војске преко Албаније, Арбанаси су починили стравичне злочине према српским војницима, који су морали савлађивати не само врлети албанских планина него и велику хладноћу и глад. Међутим, највећи проблем били су Арбанаси, који су у албанским гудурама убили десетине хиљада Срба.

16) После стварања Краљевине Југославије Арбанаси су наставили борбу против нове власти и организовали познати покрет Качака. Такође, образовали су и албански комитет као своје политичко представништво, и никада нису прихватили нову власт.

17) Коминтерна је сматрала да је Краљевина Југославија великосрпска и прозападна творевина, настала првенствено због тога да се нанесе штета Совјетском Савезу, па је свим силама радила на томе да се она разбије. То је на свом 4. конгресу и непосредно наложила

југословенским комунистима. У вези са Косовом и Метохијом значајни су следећи антисрпски поступци Коминтерне, односно Комунистичке партије Југославије:

а) На основу Коминтернине директиве, 1928. године, на конгресу у Дрездену, КПЈ прогласила је оружани устанак против Краљевине Југославије. Том приликом је прокламована одлука да се Словенија, Хрватска, Босна и Херцеговина и Црна Гора издвоје, а да се Косово и Метохија предају Албанији, односно шиптарском комитету.

б) На Петој конференцији КПЈ у Загребу донесена је резолуција у којој је поновљено опредељење КПЈ (тачке д и г) да се Косово и Метохија предају Албанији. Осим тога, речено је да се с Косова и Метохије морају уклонити Срби и Црногорци досељеници. Многе од њих су, током рата, истерали балисти.

в) Комунистичка партија Југославије није признавала Косово и Метохију као део Србије, па није признавала ни партијску организацију Косова и Метохије као део партијске организације Србије. Косовска партијска организација била је прво повезана с Покрајинским комитетом Црне Горе, а потом је везана непосредно за Централни комитет КП Југославије.

г) Први пут је руководство НОВ и ПОЈ признало да су Косово и Метохија део Србије у једној наредби да се Обласни штаб НОВ-а Косова и Метохије стави под команду Главног штаба Србије (било је то 1. септембра 1944. године).

д) Током НОР-а, и то после Другог заседања АВНОЈ-а, на којем је забрањено распарчавање Југославије, на подручју Албаније (село Бујан) одржана је оснивачка скупштина НОО Косова и Метохије. На том састанку, на којем је било и Срба, односно Црногораца, али највише представника ЦК КП Албаније, као и представника Албанаца с Косова и Метохије, донесена је декларација да се после ослобођења Косово и Метохија предају Албанији. Представник ЦК и Врховног штаба Светозар Вукмановић Темпо био је у то време само 30 километара удаљен од Бујана, али га нико није обавестио о припремама и одржавању те конференције. Такође, нико од учесника на том састанку није партијски одговарао због наведене декларације иако је она била у супротности с одлукама АВНОЈ-а, где је донесена одлука да се Југославија не распарчава, а они су обећали Косово и Метохију Албанији.

е) Током 1944. године, уз помоћ Немаца (који су запосели Косово и Метохију после капитулације Италијана), створена је тзв. Друга призренска лига и одлучено да се Косово и Метохија прикључе „Великој Албанији“. Тада је створена и злогласна дивизија „Скендер-бег“, која је подигла велику оружану побуну у Дреници (Косово) коју је наша НОВ морала да угуши уз огромне жртве.

ж) Почетком 1945. године Савезно министарство унутрашњих послова забранило је повратак протераним Србима и Црногорцима на Косово и Метохију, тако да се већина њих тамо никада није вратила.

Истовремено, толерисан је долазак на то подручје незнано великог броја Албанаца из Албаније.

h) После ослобођења, приликом конституисања нових органа власти, Косово и Метохија нису били ни у чему изузети иако је Тито, на Првом оснивачком конгресу КП Србије, рекао да је 90 одсто Албанаца било против Народноослободилачке војске. Тако је, уместо да се на то подручје врате они који су после окупације протерани, у новим условима, поред забране повратка протеранима, дошло до новог таласа исељавања иако је стигла нова власт. Услед тога, најважније функције власти на Косову и Метохији преузели су Албанци, мада на подручју Косова и Метохије није вођена ниједна борба с окупаторовим трупима. Наиме, борбе су вођене на рубовима те области јер су Албанци, у служби окупатора, били суровији него окупатори.

и) Септембра 1945. одржана је Обласна скупштина НОО у Призрену (за Косово и Метохију). Ту је донесена одлука да се Косово и Метохија прикључе Републици Србији! Као да и раније нису били делови Србије. Кратко време пре тога, на ужем састанку највиших партијских функционера (Бели двор), којем није присуствовао Тито, Кардељ је рекао да Косово и Метохију треба дати Албанији, али да се то неће учинити јер не дозвољавају међународне и унутрашње прилике (Владимир Дедијер, *Дневник*).

ј) У новој Југославији Косово и Метохија проглашени су прво аутономном облашћу, а после аутономном покрајином, која се, обзиром на овлашћења, веома мало разликовала од републике. Шта више, према неким ингеренцијама била је и у повољнијем положају него Србија, у чијем се саставу налазила само номинално. На пример, у Скупштини Републике налазили су се посланици са Косова и Метохије, али у Скупштини Косова није био ниједан посланик из Републике Србије. Исто тако, Покрајина је на савезном нивоу била равноправна с Републиком, јер су се у Већу република и покрајина Савезне скупштине налазили делегати Покрајине који су били у свему равноправни с делегатима Републике, тако да су у Већу могли да спрече доношење сваког закона који је одговарао Србији.

Висок степен аутономије подарен тој покрајини види се и из следећих основних чињеница: Територијална одбрана Косова и Метохије била је под непосредном командом Председништва СФРЈ, а не Србије; Покрајина је водила спољну политику, политику привредног развоја, школства и другог, имала је своју академију наука, бројне факултете, високе и више школе, средње школе итд. Ипак, све то није било довољно да Албанци буду задовољни, па су 1981. године, мада су то радили и раније док нису добили покрајину, организовали масовне демонстрације против СФРЈ тражећи републику. У ствари, реч је била о много већим аспирацијама, како се касније и показало.

к) Само је Србија свакога дана улагала у развој те покрајине 1.250.000 долара.

l) Наталитет је био стратегијска ставка политике Албанаца. Зато је и било могуће да се за кратко време национална структура на Косову и Метохији драстично измени на штету Срба, са свим штетним импликацијама, а они су своје бројно стање злоупотребљавали у политичке сврхе.

m) После распада СФРЈ, делегати Скупштине Косова који су изабрани док је постојала СФРЈ прогласили су Републику Косово, а затим је донесен и Качанички устав, с декларацијом у којој је наглашено право Албанаца да имају своју републику и да са њом постане онако како то буду учинили Хрвати, Словенци и остали са својим републикама.

На основу наведеног, могу да се изведу следећи закључци: да Албанци немају никаквих историјских права на Косово и Метохију; они су се на то подручје доселили захваљујући привилегијама које су им дали Турци на терет Срба. Срби никада нису угњетавали Албанце, који су све време били непријатељски расположени према Краљевини Југославији, СФРЈ и СР Југославији, иако се ни у једној од њих није према њима водила никаква непожељна политика. У СФРЈ Албанци су, као неписмена нација (само је једна Албанка пред Други светски рат завршила средњу школу), у целини доживели еманципацију каква до сада није регистрована на европским просторима. Унапредили су своју културу, писменост и начин живота, и остваривали су већу „количину“ власти него друге националности. Дакле, не постоје објективни разлози који су их могли навести на побуне и сецесионистичке покрете, већ је у питању националистичко стремљење. У њиховој стратегији изузетан значај имају демографска експлозија и време! Они су се на Косову и Метохији прогласили нацијом иако већ имају своју нацију у Албанији. Наиме, према савременим политичким и правним критеријумима, они су у СРЈ – национална мањина. Јер, да ли је једна национална скупина нација или национална мањина зависи од бројности највеће нације, односно од тога да ли већ постоји одређена нација. У случају косметских Албанаца јасно је да они имају своју нацију у Албанији.

И Србији и трима Југославијама пред светом одају признање и захвалност објективни Албанци, јер су у њима много напредовали у односу на своје земљаке у Албанији. То доказује, између осталог, и чињеница да албански сепаратисти не стреме за животом какав је у Албанији, него за животом нивоа Косова и Метохије.

Статус народа (нација) одређује се објективно, а не субјективно. Њихов енормни наталитет је у функцији „доказа“ да су нација, јер су на Косову и Метохији најбројнији.

Албанци у Југославији унапредили су свој животни стандард и своју културу. Наиме, увек су били равноправни с другима, а што не прихватају поредак Србије, односно Југославије – резултат је њихових политичких аспирација, а не последица грешке државе у којој живе!

Веома је важан податак да је више од 200.000 Срба и Црногораца напустило Косово и Метохију од почетка агресије НАТО-а на нашу

земљу. Истовремено, из Албаније су се на Космет доселили бројни Албанци.

Из наведеног се види еволуција својеврсне агресије Албанаца према нашој земљи која још није заустављена. Историјске чињенице непобитно указују на катастрофалне грешке које су чињене под утицајем Коминтерне, укључујући и Устав из 1974. године, у односу на Косово и Метохију као колевку српства. Отуда теза да је садашње руководство земље највише допринело садашњој ситуацији и положају Косова и Метохије историјски је нетачна. Напротив, никада ниједно руководство није учинило више да Косово и Метохија доживе просперитет и да постану равноправни део Републике Србије.

Морална победа и богато искуство

Агресија НАТО-а на нашу земљу дуго је припремана кроз реализовање свих садржаја који су заступљени у „сукобу ниског интензитета“. Тај појам у војним доктринама САД и других чланица НАТО-а обухвата, између осталог, изазивање криза и управљање кризама ради остварења сопствених циљева. Ако се на тај начин не постигне постављени циљ, предвиђа се употреба оружаних снага, а њихов обим се усклађује са значајем постављеног циља.

За изазивање криза користе се постојеће противуречности и сукоби у некој држави или региону. Ако је реч о држави, првенствено се користе противуречности у међунационалним и међуконфесионалним односима, јер се оне најлакше могу претворити у сукобе, који су, по правилу, веома оштри и бескомпромисни. Применом тог метода разбијена је претходна Југославија, а на исти начин покушавају да разоре и својој вољи потчине и простор СР Југославије.

Сепаратизам албанске националне мањине на Косову и Метохији није нов – с њим се суочавамо већ дуго времена. Наша држава је имала и има снаге да му се ефикасно супротстави, тим пре што је он супротан не само интересима Републике Србије и СР Југославије већ и стварним интересима албанске националне мањине у нашој земљи. Сепаратизам албанске националне мањине постао је реалан проблем од тренутка када је стављен у функцију остварења глобалних и регионалних интереса САД и НАТО-а, који су подстакли и обилато помогли тероризам албанских сепаратиста како би наше супротстављање терористичким актима искористили као изговор за агресију.

Агресијом НАТО-а на СР Југославију релативизоване су и прекршене основне одредбе међународног права и Повеље Организације уједињених нација. Разарајући инфраструктуру, привредне потенцијале и економију наше земље, уништавајући материјалну основу економског и привредног развоја покољења, чланице НАТО-а створиле су највећи гето после Другог светског рата. Геноцид над српским народом, започет агресијом, настављен је на Косову и Метохији и после доласка снага КФОР-а. Такав вандализам, од слома фашизма и нацизма, није познат у новијој историји међународних односа.

Америчкој администрацији је агресија НАТО-а на СР Југославију послужила као инструмент за одређивање граница издржљивости и нивоа доминације САД над Европском унијом, Русијом, Кином, Индијом и осталим утицајним субјектима међународне заједнице. Кршењем међународног права и рушењем колективног система безбедности, злоупотребом и инструментализовањем Уједињених нација од стране САД и НАТО-а свет је суочен с противприродним и антицивизацијским идејама и плановима твораца тзв. новог светског поретка као новим формама хегемоније и неоколонијализма.

Може се основано тврдити да је главни циљ агресије НАТО-а на СРЈ било разарање постојећег поретка и изградња и ширење тзв. новог светског поретка. Маргинализовањем значаја постојећих међународних институција, а пре свега Савета безбедности Организације уједињених нација, свим субјектима међународних односа јасно је стављено до знања да више није у функцији постојећи нормативно-правни систем којим се регулишу међународни односи, односно да постоји само једна суперсила – САД, која намеће своју вољу у било којем делу Земљине кугле и на начин који она сматра примереним. Своје тежње и интересе САД и НАТО приказују као „интерес међународне заједнице“, а свакога ко се томе супротстави оптужују да се супротставља „цивизацијским вредностима, демократији, људским правима и општим настојањима међународне заједнице“.

С обзиром на стварне циљеве и последице агресије, као и на обим разарања и страдања нашег народа, с правом очекујемо, а то се сада и показује, да прогресивни део човечанства увиђа да су мир и безбедност у свету угрожени толико да у блиској будућности ништа неће бити исто и да су неопходни интегрисани напори различитих субјеката међународне заједнице да би се сачувао мир и правовремено осујетили планови твораца „новог светског поретка“ да изграде униполарни свет.

Није тешко претпоставити какве ће напоре човечанство морати да уложи да би се укротила необузdana војна машинерија НАТО-а и хуманизовали међународни односи кроз изградњу ефикаснијег система безбедности у свету, и то првенствено у домену поузданости механизма и инструмената за очување мира.

Суочени с опасношћу која угрожава опстанак народног бића, наш народ, руководство земље, Војска и сви други субјекти одбране постигли су потпуно јединство да се, без обзира на опасности од разјарене војне машинерија НАТО-а, супротставе агресији и сачувају највише националне вредности – слободу и достојанство. Борећи се за своју слободу, наш народ се истовремено борио и за очување универзалних вредности и највиших идеала људског рода, без којих би свет био обогаљен и несрећан, а радост живљења незамислива. Ми смо знали да не можемо сами да победимо војну машинерију НАТО-а, али смо знали да можемо и да морамо да се бранимо. Алтернативу нисмо ни имали. Знали смо да непријатељу можемо пружити дужи, снажан, не само војни већ и општеноародни отпор и нанети му значајне губитке, које неће моћи да

правда пред својом јавношћу. Истовремено, полазећи од чињенице да је агресија изведена без стварног повода, били смо уверени да ће се прогресивне снаге у многим државама света још одлучније супротставити агресији ради заштите међународног правног поретка и система безбедности у Европи и свету, што се и обистинило.

Ефикасност дејстава снага одбране, првенствено Војске Југославије и снага МУП-а Србије, и чврстина и одлучност државног руководства били су кључни чиниоци опште мобилизације, изградње и очувања јединства народа у пружању укупног отпора агресору. Сваки припадник Војске Југославије који је бранио националне интересе и вредности на Косову и Метохији и који је показао спремност да се жртвује за слободу свог народа и државе учинио је херојско дело. Због тога ће им, првенствено погинулим и повређеним припадницима ВЈ и МУП-а, бити захвална отаџбина, потомство и наредна покољења. Међутим, признање треба одати и слободарским духу нашег народа, који је, на величанствен начин, исказиван на трговима, мостовима и другим местима за све време трајања агресије. Може се слободно рећи да је агресор поражен и нашом песмом, нашим пркосом, нашим оптимизмом и нашим духом.

Моралну победу и богато искуство из минулог рата Војска Југославије ће користити за своју доградњу, а та искуства нису ништа мање значајна ни за даљу доградњу укупног система одбране СР Југославије.

Онај ко не учи из историје, ко преузме улогу силника и тлачитеља неминовно остаје записан на црним страницама историје. С друге стране, у одлучности наше националне и државне одбране снага је и моћ које не може савладати никаква војна сила, без обзира на последице које изазива.

Одбрана Косова и Метохије засигурно неће бити краткотрајан процес и захтеваће максимум знања, вештине, умећа, мудрости, дипломатије и другог у реализовању свих државних функција на спољном и унутрашњем плану.

Неиспуњавање одредаба Резолуције 1244 Савета безбедности Уједињених нација, наставак терористичких дејстава и етничког чишћења неалбанског становништва, у присуству КФОР-а, даје нам за право да се захвалимо „мировним снагама“ и да одговорност за даљу судбину Косова и Метохије преузму СРЈ и Србија, што подразумева повратак, пре свега, снага безбедности и ВЈ на тај простор. По свему судећи, то ће бити основни услов за очување националних вредности, уставног поретка, суверенитета и територијалне целокупности Републике Србије и Савезне Републике Југославије.

Хуманистичко је и историјско питање да ли је судбина или мисија нашег народа да међу првима у свету, у најтежим временима за људски род, пружа херојски отпор немани која прети човечанству, те да својим страдањем анимира међународну јавност и указује на опасност која долази.